

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-04-04

HSN 1510-1225

Handläggare:
Karin Hammarlund

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-05-24, P 21

Yttrande över motion 2015:22 av Tara Twana m.fl. (S) om äldres tandhälsa

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion 2015:22 om äldres tandhälsa. I motionen föreslår Tara Twana m.fl. (S) att hälso- och sjukvårdsförvaltningen ska komma med förslag på hur landstinget tillsammans med kommunerna i länet kan skapa förutsättningar för att hälso- och sjukvården, kommunerna och tandvården tillsammans ska ta fram ny kunskap kring äldres munhälsa. Vidare förläses att hälso- och sjukvårdsförvaltningen ska komma med förslag på hur hälso- och sjukvården, kommunerna och tandvården ska samverka kring äldre som bor hemma där speciellt dietiseter som ett stöd i hemtjänstens verksamhet ska analyseras.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-04-04
Motion 2015:22 av Tara Twana m.fl. (S)

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedningen för tandvård.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Den 1 januari 1999 infördes det reformerade tandvårdsstödet. Enligt detta tandvårdsstöd ansvarar landstingen för att vissa äldre och funktionshindrade erbjuds avgiftsfri uppsökande verksamhet samt nödvändig tandvård enligt hälso- och sjukvårdens avgiftssystem. Syftet med den uppsökande verksamheten är att de berättigade ska få en daglig omvårdnad avseende mun och tänder. Den uppsökande verksamheten utförs av landstingets upphandlade tandvårdsföretag i brukarnas egna hem eller i särskilda boenden. I uppdraget ingår bedömning av tand- och

munhälsa av de berättigade samt utbildning av omsorgspersonal. Den uppsökande verksamheten sker i samverkan med kommunen och landstinget. Målsättningen med den nödvändiga tandvården, som utförs av tandhygienist eller tandläkare, är att de berättigade ska vara fri från smärta samt kunna tugga och äta. Av de som omfattas av det reformerade tandvårdsstödet fick nära 90 procent tandvårdsbehandling utförd 2015 i Stockholms läns landsting (SLL). Landstinget satsar allt mer på denna patientgrupp med mål att skapa en bättre munhälsa hos de äldre. Den vanligast förekommande behandlingen är förebyggande munhälsoinsatser, profylax. Andra vanliga behandlingar är undersökningar och lagningar.

Att ta fram ny kunskap kring äldres munhälsa är viktig och något som SLL fokuserar på. Detta sker i samarbete med Akademiskt Centrum för Äldretandvård (ACT). Inom ramen för ACT bedrivs basvetenskaplig och klinisk forskning med mål att förbättra tandhälsan och öka kunskapen om oral hälsa inom Stockholms län. Exempel på forskningsprojekt som bedrivits är: "Nutritionsstatus och oral hälsa på äldreboenden i Huddinge kommun" och "Användning av flytande kosttillskott inom äldreomsorgen och karies- och tandvårdsaspekter – intervjuer med kostombud och tandhygienister."

På nationell nivå har man idag stort fokus på äldretandvård. Som exempel kan nämnas att man i HTA-O:s regi (Nationell nod för evidensbaserad tandvård med placering vid Odontologiska fakulteten, Malmö Högskola) påbörjat en systematisk kartläggning av kunskap och kunskapsluckor i äldretandvård. Inom denna kartläggning kommer studier att ske på kopplingen mellan munhälsa och livskvalitet, nutritionsproblematik och organisatoriska problem.

I SOU 2015:76, "Betänkandet av Utredning om ett förbättrat tandvårdsstöd", förslår utredningen åtgärder för förbättrad mun- och tandhälsa. Socialstyrelsen föreslår initiera ett arbete med mål att förbättra samverkan mellan tandvården och hälso- och sjukvården. Vidare föreslås att Folkhälsomyndigheten ges i uppdrag att ta fram underlag om munhälsans bestämningsfaktorer med syfte att integrera munhälsan i folkhälsoarbetet.

Dietist ingår i basuppdraget inom vårdval primärvårdsrehabilitering.

Verksamheten omfattar akuta och planerade rehabiliteringsinsatser i öppenvård på mottagning och i hemmet. Dietisten arbetar utifrån ett

hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv. Äldre med stora och sammansatta vårdbehov ska prioriteras. Dietisten ska aktivt bidra till samverkan, för patienter som har behov av vård och omsorg, med andra vårdgivare och huvudmän. Detta kan innefatta såväl tandvård som hemtjänst inom kommunen. I hemrehabteam ingår dietisten som en del och teamet träffar hemtjänsten vid samordnade individuella planeringar i vårdtagarens hem.

Inom förvaltningen pågår en översyn med att ytterligare förtydliga dietistens uppdrag. Arbetet beräknas vara klart 2017.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Ann Eva Askensten
Avdelningschef

Landstingsdirektören
Hälsa- och sjukvårdsnämnden

Ärende:

Motion 2015:22 av Tara Twana m.fl. (S) om äldres tandhälsa

Yttrande från landstingsdirektören senast: **2016-08-11**

Yttrande från berörd nämnd/styrelse senast: **2016-05-24, omedelbar justering**

Handläggare: **Karin Elinder**

Yttranden skickas till landstingsstyrelsens förvaltnings registrator:

dels elektroniskt via e-post (helst i originalformat, inte skannat)

dels på papper i ett original och en kopia

Adress:

Landstingsstyrelsens förvaltning
Registraturen
Box 22550
104 22 Stockholm

Internadress:

Landstingsstyrelsens förvaltning, Registraturen, Landstingshuset

E-post: registrator.lsf@sll.se

Socialdemokraterna

FRAMTIDSPARTIET

MOTION
2015-10-15

Ankom Stockholms läns landsting 2015 -10- 20 Dnr. LS 2015-1298

2015:22

Motion av Tara Twana (S) m.fl. om äldres tandhälsa

Stockholm har en snabbt växande och åldrande befolkning. Munhälsan har blivit markant bättre de senaste fyrtio åren men är ojämnt fördelad i befolkningen. Inom en femårsperiod kommer antalet personer över 70 år växa med nästan 20 procent i Stockholms län. Ett område som vi behöver fokusera mer på är äldres tandhälsa. Tandhälsa riskerar att bli en klassfråga. Vi måste ge äldre möjlighet till god tandhälsa och regelbunden tandbehandling.

En fortsatt förväntad positiv utveckling av tandhälsan i Sverige betyder att om tio år kommer ett stort antal personer åttio år eller äldre att ha många egna tänder kvar. Det kräver fler och mer komplicerade konstruktioner som kräver tandvårdsinsatser. Svensk tandvård har i decennier framgångsrikt arbetat med förebyggande åtgärder. Ett resultat av det är just att andelen äldre med egna tänder ökar. Med stigande ålder blir emellertid många alltmer beroende av stöd och hjälp för att klara den dagliga tillvaron. Risken är då stor att den regelbundna tandvårdskontakten uteblir och förmågan till egenvård sviktar.

När munhälsan hos äldre brister kan det bland annat leda till smärta, undernäring, annan kroppslig sjukdom, tandförluster och därmed försämrad livskvalitet. Dålig tandhygien av de äldres tänder innebär också en ökad risk för andra sjukdomar så som lunginflammation och hjärtsjukdom. Lunginflammation är en av de vanligaste dödsorsakerna hos äldre människor på sjukhus och på särskilda boenden, med en dödlighet på cirka 25 procent hos de som insjuknar. Studier har entydigt visat att förbättrad munhygien väsentligt kan minska risken att insjukna eller dö i lunginflammation. Trots detta är munvård inte alltid en självklar eller prioriterad del av omvårdnaden av äldre.

Om vi inte ger modern och relevant tandvård till den här patientgruppen kommer det på sikt att leda till ökade samhällskostnader, eftersom en misskött munhälsa leder till ett försämrat allmäntillstånd. Det kommer också att innebära ökat lidande för dessa sköra patienter. För personer inskrivna på kommunernas särskilda boenden, personer med hemsjukvård och vissa funktionshindrade finns i tandvårdslagen¹ erbjudande om uppsökande munhälsobedömning. Det är lättare att nå äldre inskrivna på boenden med förebyggande tandvård än personer med hemsjukvård. Vad kan vi göra för få en bättre munhälsa hos våra äldre?

Socialdemokraterna kan konstatera att det finns stora kunskapsluckor när det gäller munhälsan hos äldre. Forskning inom detta område bör fokusera på hela omvårdnadsteamet och skapa en samsyn som kan ge goda resultat och bidra till hållbara lösningar. Ett område som behöver utforskas är den äldres egna upplevelser

¹ Tandvårdslagen från 1999 (§ 8a)

och önskemål om sin munhälsa och munvård. Kopplingen till munhälsa och livskvalitet borde också vara ett ämne för vidare forskning. Det är också oklart hur äldres tandvård, vård- och omsorgsinsatser bör organiseras och struktureras så att kunskap om munhälsa och tandvård når alla och ger en effekt på äldres munhälsa.

Ansvarsfördelningen mellan kommun och landsting kan innebära att nödvändiga insatser faller mellan olika vårdprofessioner utan att lämpliga åtgärder uppmärksammas och genomförs. Gränsdragningsproblematiken bidrar också till osäkerhet för patienter och anhöriga.

Med anledning av ovanstående föreslås:

att ge förvaltningen i uppdrag att komma med förslag på hur landstinget tillsammans med kommunerna i länet kan skapa förutsättningar för hälso- och sjukvården, kommunerna och tandvården att tillsammans ta fram ny kunskap kring äldres munhälsa

att ge förvaltningen i uppdrag att komma med förslag på hur hälso- och sjukvården, kommunerna och tandvården ska samverka kring riktade förebyggande munhälsoinsatser riktat till äldre som bor hemma där möjligheterna till ökade insatser av dietister som ett stöd i hemtjänstens verksamhet ska analyseras

Stockholm den 15 oktober 2015

Tara Twana (S)

Ahmed Ali Salad (S)

Ann Bly Lässman (S)